

Motion till riksdagen 2013/14:So238

av **Jan Lindholm (MP)**

Tobaksfrågan – ständigt aktuell

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en snabb reglering av e-cigaretten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nollvision för nyrekrytering i tobaksbruk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om exponeringsförbud för tobaksprodukter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reklam för tobaksvaror i butiker.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om neutrala paket för tobaksvaror.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nya rökfria områden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rökintrång i bostäder.

Tidigare behandling

De frågor som tas upp i denna motion har delvis behandlats tidigare. En snabb sökning på riksdagens motionshistorik visar att tobaksfrågan är ett årligt återkommande och populärt ämne för många ledamöter. För att inte detta år skall bli ett undantag så skrivs denna motion.

Fel! Okänt namn

Bakgrund

Riksdagens uttalade mål är att minska tobaksbruket och regeringen har genomfört en del mindre förändringar i syfte att nå ett diffust formulerat mål, om än ett mål, i den riktningen.

Den 1 augusti 2010 började några nya regler gälla. Syftet med de nya reglerna är att säkerställa att åldersgränsen 18 år följs bättre. Det som tillkom var att nya försäljningsställen måste anmälas till kommunen innan de får börja sälja tobaksvaror. Kraven på näringsidkaren att informera sin personal om villkoren för försäljning skärptes också, och kommunerna gavs en möjlighet att förbjuda försäljning i högst sex månader vid överträdelse.

Även polisen fick utökade uppgifter. Genom att polisen nu fått ett tillsynsuppdrag behöver den inte någon brottsmisstanke för att göra tillsyn på ett försäljningsställe, vilket kan vara mycket kraftfullt i brottsbekämpande syfte. Polisen ska förutom Folkhälsoinstitutet kontrollera att märkningen på tobaksvaror är korrekt, vilket är en bra förändring.

Trots alla åtgärder sker en löpande nyrekrytering till tobaksbruk. Tobaksföretagen är duktiga på innovation som lockar nya unga att börja. Tobaksbruk är skadligt för hälsan och förorsakar samhället stora kostnader. Stora pengar läggs ner på att nå nollvisionen om dödade i trafiken, vilket är bra. Samtidigt är antalet dödade i tobaksbruk avsevärt större. Samhället behöver vidta fler och effektivare åtgärder.

Motivering till förslagen

E-cigaretten är förmodligen mindre skadlig än en normal cigarett som ju innehåller runt 8000 olika giftiga ämnen, men som vanligt när det kommer nya produkter sker lanseringen innan tillräcklig kunskap om riskerna finns. Konsekvenserna av att dra in förångad glycerin och propylenglykol i stora mängder är inte studerade. Hälsoriskerna med alla de smakämnen som används för att göra upplevelsen njutbar har inte heller undersökts.

De som vistas i närheten av den som röker en e-cigarett blir utsatt för passiv rökning så självklart bör en sådan cigarett vara förbjuden på alla platser där vanlig rökning är förbjuden. Reglering av bruk av e-cigarett bör därför ske skyndsamt. Vi vet inte om denna produkt kan vara en ny farlig inkörsport till tobaksbruk så det är bråttom att agera. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna som sin uppfattning att en snabb reglering av e-cigarett är önskvärd.

Det börjar finnas rätt många nollvisioner på olika områden. Varför inte en nollvision för nyrekrytering till tobaksbruk? Det finns länder där man valt att bestämma sig för ett visst årtal från och med vilket ingen nyrekrytering skall ske. Om man sätter årtalet två eller möjligen tre år fram i tiden från dess att beslutet tas så har man den tiden på sig för att inrikta insatser på just det som är viktigt i tid för att nå målet. Om ingen nyrekrytering skall ske från och med

de som föds 2016 måste insatser göras mot blivande mödrar; miljöer där nyfödda vistas skall vara fria från tobak till dess. Allt eftersom barnen växer skall den nya årsgruppen involveras i arbetet. Håller man hårt i detta kan man efter tio år ha tio helt rökfria årskullar. Efter femton år har man förhoppningsvis femton hela årskullar utan en enda rökare. Jag tror att ett arbete som tar sin utgångspunkt i ett sådant mål kan vara väldigt konkret och utvecklas på ett mycket målmedvetet sätt. Därför bör riksdagen ge regeringen till känna som sin uppfattning att en nollvision för nyrekrytering till tobaksbruk bör utformas så som beskrivits.

Exponering lockar till köp, vilket är den första förutsättningen för bruk. Tobaksprodukter bör därför inte tillåtas bli exponerade. Inga varor synligt i hyllor eller låsta skåp, exponeringsförbud innebär att produkterna inte får vara synliga för kunderna. Kunden skall helt enkelt tvingas fråga en personal om varan finns i butiken. Exponeringsförbudet innebär även att endast personal tillåts ta fram det efterfrågade. En kund skall alltså inte kunna se lagret. En beteckning som används i en del länder för denna metod för försäljning är ”dold försäljning”, vilket är lite missvisande. Det är ju snarare så att själva inköpet av tobaksprodukten på detta sätt blir än mer synliggjord för såväl personal som övriga kunder. Jag menar att exponeringsförbud har en begränsande effekt för tobaksbruket. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna som sin mening att exponeringsförbud så som det ovan beskrivits skall införas i Sverige.

Reklam har samma köpstimulerande effekt som exponering och bör självfallet även den vara helt förbjuden. De restriktioner för reklam som finns är bra och skulle kunna skärpas. Att jag tar upp frågan om reklam i denna motion beror på att jag vill få full effekt av exponeringsförbudet. Jag efterfrågar med andra ord ett förbud mot att inne i butiken på något sätt signalera vilka slutna hyllor, skåp eller andra utrymmen som innehåller tobaksvaror. Jag hävdar att enbart ordet ”tobaksvaror” kan fungera som exponering och därför inte kan tillåtas. Ett fungerande exponeringsförbud måste innebära en anonymisering, vilket gör att ingen signal om var, vilken volym eller hur tobaksvaror lagras i butiken kan tillåtas. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna som sin uppfattning att ingen form av reklam för tobaksvaror får finnas i butik.

Tobaksindustrin är i stor utsträckning en reklamindustri där märken används även i helt andra sammanhang. Att inte tillåta fabrikatet att skylta på paketet tar bort en del av reklamvärdet och minskar förhoppningsvis den enorma mängd pengar som läggs på att övertyga unga människor om att börja röka. Huruvida 100 procent av paketets yta ska användas till information om rökningens risker eller inte avstår jag från att ta upp i denna motion. Att minimera signalvärden och identitetskopplingar till tobaksförpackningarna anser jag är återhållande främst för nyrekrytering. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna som sin uppfattning att regeringen bör lägga fram ett förslag till lagstiftning om neutrala paket för tobaksvaror.

Rökfria områden är ett sätt att utvidga rörelsefriheten för alla oss som har problem med tobaksrök. Jag har i tidigare motioner pekat ut entréer, busshållplatser, järnvägsplattformar och uteserveringar som områden där det är rimligt

Fel! Okänt namn på

att kunna vistas rökfritt. Jag avstår från att förlänga listan och väljer att inte heller argumentera för varför rökfriheten borde breda ut sig. Jag uppfattar det som så självklart den värdering som de flesta idag omfattar. Väl fungerande beslut bör föregås av grundlig utredning och därför föreslår jag att riksdagen bör ge regeringen till känna som sin uppfattning att det bör utredas hur man kan gå vidare med att utvidga rökfriheten.

Ofrivilligt rökintrång i bostäder är ett gammalt och kärt ämne. Någon förbättring tycks inte vara i sikte. Även här avstår jag från att beskriva rökintrång via ventilationssystem, balkongrökning, vädring, klens vägghkonstruktioner eller trapphus med övertryck utan hänvisar till tidigare motioner i ämnet. Det borde vara en självklarhet att var och en får välja om man vill ha sin bostad inpyrd av tobaksrök eller inte. Principen att förorenaren betalar tycks omöjlig att införa på detta område. Det är mycket sällsynt att den som vill slippa bli inrökt har framgång i domstolar. Därför menar jag att riksdagen måste ge regeringen till känna som sin uppfattning att rökfrid måste råda i bostäder och att rätten till rökfri bostad måste gå före rätten att röka i sin egen bostad. Villfarelsen att man har rätt att göra vad som helst i sin egen bostad måste bemötas med tydlighet.

Stockholm den 25 september 2013

Jan Lindholm (MP)